

Sygn. akt I ACa 1638/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Jefimko (spr.)

Sędziowie: SA Jerzy Paszkowski

SO (del.) Joanna Staszewska

Protokolant: protokolant sądowy Joanna Mikulska

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa M. Z.

przeciwko (...) w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt XVI GC 831/13

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Jerzy Paszkowski Edyta Jefimko Joanna Staszewska

I ACa 1638/15

UZASADNIENIE

M. Z. pozwem skierowanym przeciwko (...) w W. domagał się zasądzenia kwoty 80 952 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 29 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty, w tym kwoty 55 952 zł tytułem odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości i kwoty 30 000 zł tytułem odszkodowania z tytułu konieczności zapewnienia właściwego klimatu akustycznego w budynku. Jako podstawę faktyczną powództwa wskazał, że jest właścicielem zabudowanej domem jednorodzinny nieruchomości położonej przy ul. (...) w W.. Przedmiotowa nieruchomość położona jest w granicach obszaru ograniczonego użytkowania dla lotniska im. F. C. w W. – ok. 180 metrów od granicy strefy (...). Zdaniem powoda wprowadzenie (...) spowodowało powstanie po jego stronie szkody w postaci ograniczenia w korzystaniu z nieruchomości, które wyraża się w konieczności znoszenia oddziaływania działalności pozwanego na korzystanie z nieruchomości. W szczególności doszło do obniżenia wartości nieruchomości powoda, ponadto powstała konieczność dokonania nakładów w celu zabezpieczenia zdrowia i życia ludzkiego przed niebezpieczeństwami wynikającymi z hałasu.

W odpowiedzi na pozew (...) w W. wniosło o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego. Pozwany wskazywał, iż przedmiotowa nieruchomość przed wejściem w życie uchwały nr (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. była położona na obszarze ograniczonego użytkowania wprowadzonego na podstawie rozporządzenia nr (...) Wojewody (...) z dnia 7

sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru użytkowania dla (...) im. (...) w W.. Uchwała Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia (...) stanowiła wyłącznie zmianę już istniejącego obszaru ograniczonego użytkowania, ale nie skutkowała dla nieruchomości powoda żadnymi nowymi ograniczeniami, stąd też wobec bezskutecznego upływu 2- letniego terminu zawitego na zgłoszenie roszczeń, przysługujących powodowi na podstawie rozporządzenia Wojewody (...) nr(...) z dnia 7 sierpnia 2007 r., powództwo nie powinno zostać uwzględnione.

Wyrokiem z dnia 5 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo, zasądzając od M. Z. na rzecz (...) w W. kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Powyższy wyrok Sąd Okręgowy wydał na podstawie następujących ustaleń faktycznych i wniosków.

Powód M. Z. jest właścicielem zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej przy ul. (...) w W., obręb: (...), działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy dla (...) w W. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Przedmiotowa nieruchomość w całości została objęta strefą obszaru ograniczonego użytkowania utworzonego na podstawie rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W. i znajdowała się w obszarze ograniczonego użytkowania częściowo w strefie (...). Na podstawie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. wymieniona działka znalazła się w strefie obszaru ograniczonego użytkowania – poza strefami (...). W dniu 18 czerwca 2013 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty odszkodowania przysługującego mu w wyniku utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania, na które składały się koszty zapewnienia właściwego klimatu akustycznego oraz odszkodowania z tytułu utraty wartości nieruchomości. Przedmiotowe wezwanie pozostało bezskuteczne.

Podstawą poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych były okoliczności niesporne pomiędzy stronami, a także dowody z dokumentów. Natomiast zeznania świadka K. Z. (1) nie miały kluczowego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności w kontekście okoliczności, iż powództwo zostało oddalone ze względu na upływ terminu zawitego. Sąd oddalił wnioski dowodowe o dopuszczenie dowodów z opinii biegłych, o przesłuchanie strony powodowej oraz zobowiązanie powoda do przedstawienia dokumentów wskazujących na zapewnienie właściwego klimatu akustycznego na nieruchomości, albowiem materiał dowodowy był wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w sprawie. W szczególności przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów byłoby niecelowe, ponieważ roszczenia zgłoszone w pozwie nie mogły zostać uwzględnione z uwagi na upływ terminu zawitego do ich zgłoszenia. Ponadto na podstawie art. 207 § 6 k.p.c. Sąd Okręgowy pominął wnioski dowodowe złożone przez powoda na rozprawie w dniu 5 marca 2015 r., uznając je za spóźnione. Strona powodowa po raz pierwszy powołała się na przedmiotowe dowody w piśmie – załączniku do protokołu rozprawy z dnia 9 października 2014 r., podnosząc, że powód zgłaszał pozwanemu swoje żądania we wnioskach z lat 2005 – 2009, dlatego zarzut upływu terminu zawitego był niezasadny. Jednakże do wymienionego pisma M. Z. nie dołączył dowodów, które wskazywałyby na fakt zgłaszania roszczeń, a nadto nawet nie zasygnalizował, iż zamierza przedstawić powyższe dowody. Powód, chcąc wykazać ten fakt, stosowne dowody winien zgłosić już w wymienionym piśmie bądź też jeśli nie mógł ich jeszcze uzyskać – wskazać, iż zamierza omawiane dowody przedstawić. Tymczasem poprzestał jedynie na samych stwierdzeniach o zachowaniu terminu zawitego, a przedmiotowe dowody przedstawił dopiero na rozprawie w dniu 5 marca 2015 r., dlatego należało uznać je za spóźnione w świetle art. 207 § 6 k.p.c.

Ponadto za nieuwzględnieniem powyższych dowodów, w ocenie Sądu Okręgowego, przemawiała okoliczność, że ich przeprowadzenie spowodowałoby zwłokę w rozpoznaniu sprawy. Gdyby powód we właściwym czasie przedstawił omawiane dowody, to Sąd nie wyznaczałby rozprawy celem rozstrzygnięcia podstawowej kwestii dla niniejszej sprawy, tj. zachowania terminu zawitego, a mógłby przystąpić do powoływania biegłych, którzy wydaliby opinie. Przedstawienie dowodów dopiero w marcu 2015 r. spowodowało zatem oczywistą zwłokę w postępowaniu. Nie zachodziły również żadne wyjątkowe okoliczności za dopuszczeniem spóźnionych dowodów. Okolicznością taką nie mogła być w szczególności zmiana pełnomocnika procesowego, bowiem strona od początku była reprezentowana

przez profesjonalnego pełnomocnika, a jego zmiana w toku procesu nie powoduje, iż nowy pełnomocnik uzyskuje ponownie uprawnienie do przedstawiania spóźnionych dowodów.

Sąd Okręgowy uznał powództwo, którego podstawę prawną stanowił art. 129 ust. 1 - 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U.2013.1232), za bezzasadne.

Zgodnie z treścią tego przepisu, jeżeli w związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości korzystanie z niej lub z jej części w dotychczasowy sposób lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem stało się niemożliwe lub istotnie ograniczone, właściciel nieruchomości może żądać wykupienia nieruchomości lub jej części (ust.1). W związku z ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości jej właściciel może żądać odszkodowania za poniesioną szkodę; szkoda obejmuje również zmniejszenie wartości nieruchomości (ust. 2). Roszczenie, o którym mowa w ust. 1 i 2, przysługuje również użytkownikowi wieczystemu nieruchomości, a roszczenie, o którym mowa w ust. 2, także osobie, której przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości. (ust.3). Z roszczeniem, o którym mowa w ust. 1-3, można wystąpić w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia lub aktu prawa miejscowego powodującego ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości (ust.4).

Obszar ograniczonego użytkowania dla (...) w W. został utworzony w drodze rozporządzenia nr(...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. wydanego przez Wojewodę (...), a nieruchomość powoda znajdowała się w całości w (...) częściowo w strefie (...). Natomiast na podstawie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. nieruchomość powoda znalazła się w strefie ograniczonego użytkowania – poza strefami (...).

Zgodnie z postanowieniami rozporządzenia nr (...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W. w obszarze ograniczonego użytkowania zabrania się:

- 1) przeznaczania nowych terenów pod szpitale, domy opieki oraz zabudowę związaną ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, a w strefie (...) także pod zabudowę mieszkaniową;
- 2) zmiany sposobu użytkowania budynków w całości lub w części na szpitale i domy opieki oraz na stały lub wielogodzinny pobyt dzieci i młodzieży, a w strefie(...) - także na cele mieszkaniowe - z zastrzeżeniem ust. 2;
- 3) budowy nowych szpitali, domów opieki, zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, a w strefie (...) także budynków mieszkalnych, z zastrzeżeniem ust. 2.

W obszarze ograniczonego użytkowania wprowadza się następujące wymagania techniczne dotyczące budynków:

- 1) w nowoprojektowanych budynkach należy zapewnić izolacyjność ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów - zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi izolacyjności akustycznej przegród w budynkach oraz izolacyjności akustycznej elementów budowlanych;
- 2) w istniejących budynkach należy zastosować zabezpieczenia zapewniające właściwy klimat akustyczny w pomieszczeniach poprzez zwiększenie izolacyjności ścian zewnętrznych, okien i drzwi w ścianach zewnętrznych, dachów i stropodachów - zgodnie z Polskimi Normami dotyczącymi ochrony przed hałasem pomieszczeń w budynkach.

Natomiast zgodnie z postanowieniami uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W. w obszarze ograniczonego użytkowania wyróżnia się dwie strefy (...), w których wprowadzono ograniczenia z zakresie przeznaczenia terenu i sposobu korzystania z terenu, w szczególności:

- 1)w strefie (...):

a) zakazuje się przeznaczania terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno i wielorodzinną, mieszkaniowo-usługową, zagrodową, zamieszkania zbiorowego, związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitale i domy opieki społecznej,

b) zakazuje się lokalizowania budynków o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo - usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży;

c) zakazuje się zmiany funkcji budynków istniejących na budynki o funkcji mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej, zagrodowej, zamieszkania zbiorowego, szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży;

2) w strefie(...):

a) zakazuje się przeznaczania terenów pod szpitale i domy opieki społecznej oraz pod zabudowę związaną ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,

b) zakazuje się lokalizowania budynków o funkcji szpitali, domów opieki społecznej oraz o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży,

c) zakazuje się zmiany funkcji budynków istniejących na budynki o funkcjach związanych ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży, szpitali i domów opieki społecznej.

Zdaniem Sądu Okręgowego powód doznawał ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości już wskutek wydania przez Wojewodę (...) rozporządzenia nr (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r., natomiast w związku z wejściem w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. nie doszło do ustanowienia nowych ograniczeń na nieruchomości powoda, czy też zwiększenia dotychczasowych. Oba powyższe akty wprowadziły bowiem analogiczne ograniczenia w strefie ograniczonego użytkowania, mimo czasem odmiennych zwrotów użytych do ich scharakteryzowania. Nie można było zatem uznać, iż wskutek wprowadzenia uchwały nr 76/11 doszło do zwiększenia czy też ustanowienia nowych ograniczeń na nieruchomości powoda.

Oceniając, czy powód zachował termin z art. 129 ust. 4 ustawy - Prawo ochrony środowiska, do dochodzenia roszczeń, Sąd Okręgowy uznał, że początek biegu dwuletniego terminu rozpoczyna się od wejścia w życie rozporządzenia lub aktów prawa miejscowego,. Powyższy termin jest terminem zawitym, co oznacza, iż jego niedochowanie powoduje wygaśnięcie roszczenia, a fakt upływu tego terminu Sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu. Biorąc pod uwagę datę wejścia w życie rozporządzenia Wojewody (...) nr(...)z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., Sąd Okręgowy uznał, że termin zawity dochodzenia przez powoda roszczeń wskazanych w pozwie upłynął bezskutecznie w dniu 25 sierpnia 2009 r., gdyż M. Z. zgłosił pozwanemu swoje roszczenia dopiero w czerwcu 2013 r. W tej sytuacji roszczenia dochodzone w pozwie podlegały oddaleniu.

Sąd Okręgowy nie znalazł także podstaw do uwzględnienia powództwa na podstawie art. 435 k.c., bowiem prowadzenie legalnej działalności portu lotniczego nie stanowi deliktu cywilnego, mimo że hipotetycznie oddziałuje negatywnie na położone w pobliżu nieruchomości, ze względu na hałas. Nie można przy tym negować, że położenie nieruchomości w sąsiedztwie lotnisk może powodować obniżenie ich wartości w stosunku do stanu, jaki by miał miejsce, gdyby sąsiedztwo takie nie istniało, ale można również zakładać, że położenie nieruchomości w pobliżu portu lotniczego powoduje, że nieruchomość staje się atrakcyjna, zależy to przecież od jej przeznaczenia. Obniżenie potencjalnej wartości nieruchomości, nie mieści się w granicach szkody, ani jako rzeczywista strata, ani jako utracona korzyść. Tak, więc na zasadach ogólnych odpowiedzialności odszkodowawczej nie jest możliwe dochodzenie z tego tytułu roszczeń, wobec przedsiębiorstwa prowadzącego lotnisko, ani na zasadzie winy - art. 415 k.c., ani ryzyka - art. 435 § 1 k.c. Port lotniczy nie może być uznany za zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody. Do odpowiedzialności prowadzącego takie przedsiębiorstwo lub zakład nie ma zastosowania art. 435 k.c. Dopiero w sytuacji, gdy działalność prowadzącego port lotniczy wykraczałaby poza granice legalności, a nadto byłaby zawiniona -

szkody z tego tytułu wynikłe, mieszczące się w zakresie strat rzeczywistych lub utraconych korzyści, mogłyby stanowić przesłanki dochodzenia roszczeń odszkodowawczych na podstawie art. 435 k.c.

W świetle powyższych argumentów, Sąd Okręgowy stwierdził, że żądanie powoda nie ma podstaw w art. 435 k.c. w zw. z art. 322 ustawy - Prawo ochrony środowiska, lecz w art. 129 ust. 2 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie Sąd Okręgowy w całości, na podstawie następujących zarzutów:

I. naruszenia przepisów prawa materialnego:

1 art. 135 ustawy - Prawo ochrony środowiska poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie:

a) że zmiana treści tego przepisu dokonana na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,

b) utrata mocy obowiązującej przez rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko,

c) brak wskazania rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z 2007 r. w wykazie aktów prawa miejscowego wydanych na podstawie przepisów zmienianych przez ustawę z 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej na zasadzie art. 47 ust 3 tej ustawy,

d) brak objęcia rozporządzenia Wojewody (...) jednorazowym działaniem metaprzepisu art. 47 ust. 2 stawę z 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej,

e) że wyraźne zastrzeżenie przez ustawodawcę, iż ewentualne przedłużone obowiązywanie aktów wykonawczych, na mocy art. 47 ust. 2 stawę z 29 lipca 2005 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej, ma miejsce jedynie do dnia wydania nowych przepisów,

nie doprowadziły do utraty mocy obowiązującej rozporządzenia Wojewody (...) nr (...) z 2007 r., a w konsekwencji do przyjęcia, iż podstawą rozstrzygnięcia był fakt obowiązywania rozporządzenia nr(...)do czasu wejścia w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r.,

2.art. 129 ust. 4 ustawy - Prawo ochrony środowiska poprzez jego błędną wykładnię, niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż w niniejszej sprawie upłynął 2-letni termin zawity uprawniający do dochodzenia od pozwanego odszkodowania w związku z usytuowaniem należącej do powoda nieruchomości na obszarze ograniczonego użytkowania utworzonego na podstawie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r.,

3.art. 129 ust. 1 ustawy - Prawo ochrony środowiska poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie poprzez przyjęcie, iż nie doszło do żadnych dodatkowych nowych ograniczeń w użytkowaniu nieruchomości powoda w związku z wejściem w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r., wprowadzającej obszar ograniczonego użytkowania nieruchomości ponad wprowadzone rozporządzeniem nr 50 z dnia 7 sierpnia 2007 r., pomimo istnienia nowych ograniczeń normatywnych i faktycznych dotyczących nieruchomości powoda, a co doprowadziło do braku rozpatrzenia roszczeń powoda wynikających z utraty wartości nieruchomości w związku z nowymi ograniczeniami,

4.art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska i art. 435 k.c. poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż są to rozłączne reżimy odpowiedzialności odszkodowawczej, a powód jest uprawniony do dochodzenia od pozwanego odszkodowania jedynie na podstawie art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska ,

5.art. 322 ustawy - Prawo ochrony środowiska w związku z 435 k.c., poprzez jego błędną wykładnię i brak zastosowania, polegające na przyjęciu, iż powód nie ma możliwości dochodzenia odszkodowania na zasadach

ogólnych w zakresie nieuregulowanym przez art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska, a to jest w związku z szkodą spowodowaną bezpośrednim oddziaływaniem na nieruchomość powoda hałasu (immisji) generowanych przez pozwanego, a związanego z funkcjonowaniem należącego do pozwanego portu lotniczego,

6.art. 435 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niezastosowanie, a w rezultacie przyjęcie, iż pozwany nie jest przedsiębiorstwem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody i co za tym idzie, nie może ponosić odpowiedzialności odszkodowawczej na tej podstawie,

7.art. 324 i 248 ustawy - Prawo ochrony środowiska poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, podczas gdy pozwany jako podmiot stanowiący zakład o zwiększonym ryzyku ponosi odpowiedzialność za szkody związane z jego funkcjonowaniem na podstawie art. 435 k.c., nawet w sytuacji uznania, iż nie jest on zakładem wprawianym w ruch za pomocą sił przyrody,

8.art. 21 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz art. 1 Protokołu nr 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez usankcjonowanie naruszenia przez pozwanego prawa własności nieruchomości należącej do powoda, bez potrzeby rekompensaty poniesionej szkody,

9.art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez wykreowanie zaskarżonym wyrokiem stanu niepewności powoda, co do praw mu przysługujących, a tym samym podważenie zasady pewności obywateli, co do prawa, a to w związku z całkowitą zmianą linii orzeczniczej prezentowanej przez Sądy powszechne oraz Sądy administracyjne, w tym Naczelny Sąd Administracyjny w przedmiocie utraty mocy obowiązującej przez rozporządzenie nr (...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W.,

10.art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało udzieleniem ochrony prawnej pozwanemu, pomimo że uznanie wygaśnięcia uprawnień powoda do dochodzenia odszkodowania na skutek upływu terminu zawitego narusza zasady współżycia społecznego oraz stanowi nadużycie prawa, w tym konkretnym stanie faktycznym, a zwłaszcza mając na uwadze postawę pozwanego wprowadzającego w błąd mieszkańców, iż strefa (...) z 2007 r., nie obowiązuje.

II. naruszenia przepisów postępowania:

1.art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu budownictwa oraz akustyki, podczas gdy dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione, a jego dopuszczenie i przeprowadzenie nie wpłynęłoby na przedłużenie postępowania, a co doprowadziło do oddalenia powództwa,

2.art 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z 227 k.p.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodów z opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego oraz biegłego z zakresu budownictwa, podczas gdy dowody te miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione, co doprowadziło do oddalenia powództwa,

3.art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 233 k.p.c., w zw. z art. 258 § 1 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie dowodu z zeznania świadka, podczas gdy dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione, ustalenia błędnego stanu faktycznego w zakresie zarzutu prekluzji, co doprowadziło do oddalenia powództwa,

4.art. 207 § 6 k.p.c., art. 217 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodu z przesłuchania strony, podczas gdy dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a okoliczności sporne nie zostały dostatecznie wyjaśnione, co doprowadziło do braku rozpatrzenia istoty sprawy, ustalenia błędnego stanu faktycznego w zakresie zarzutu prekluzji, a co doprowadziło do przedwczesnego oddalenia powództwa w oparciu o niezasadny zarzut prekluzji,

5.art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1, 2, 3 k.p.c. w zw. z art 227 k.p.c. w zw. z art 232 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez niedopuszczenie i nieprzeprowadzenie dowodu z dokumentów potwierdzających zgłoszenie roszczeń przez powoda, jednocześnie przerywających bieg ewentualnego terminu zawitego, podczas gdy dowód ten miał istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, przy czym okoliczność ta została już udowodniona zeznaniami świadka, co doprowadziło do braku rozpatrzenia istoty sprawy, ustalenia błędnego stanu faktycznego w zakresie zarzutu prekluzji, a co doprowadziło do przedwczesnego oddalenia powództwa w oparciu o niezasadny zarzut prekluzji,

6. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki, doświadczenia życiowego, polegającej na pełnym pominięciu przy ocenie zasadności roszczeń powoda okoliczności, iż rozporządzenie Wojewody (...) nr (...) z 2007 r., wprowadzające obszar ograniczonego użytkowania, nie obowiązywało, okoliczności, dotyczących wpływu ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania z 2011 r., na powstanie i wysokość szkody poniesionej przez powoda oraz wpływu oddziaływania (immisji) hałasu generowanego przez pozwanego na powstanie i wysokość szkody poniesionej przez powoda, jak również przyjęciem, iż nie doszło do żadnych dodatkowych nowych ograniczeń w zakresie własności nieruchomości powoda, również ograniczeń faktycznych, w związku z wejściem w życie uchwały Sejmiku Województwa z dnia 20 czerwca 2011 r., w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W., a rozporządzeniem Wojewody (...) nr (...) z 2007 r., w konsekwencji uwzględnienie wpływu terminu zawitego, pomimo zgłoszenia roszczeń do pozwanego w określonym terminie, co do prowadziło do braku rozpatrzenia istoty sprawy, ustalenia błędnego stanu faktycznego w zakresie zarzutu prekluzji, a co doprowadziło do przedwczesnego oddalenia powództwa w oparciu o niezasadny zarzut prekluzji,

7.art. 244 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez nieuwzględnienie dowodu z dokumentów urzędowych przedłożonych przez powoda w toku postępowania, pomimo iż dowody te nie zostały zakwestionowane przez pozwanego, a ich treść ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy,

8.art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 i § 3 k.p.c., wnosząc o rozpatrzenie na zasadzie art. 380 k.p.c., poprzez oddalenie powyższych wniosków dowodowych powoda, choć wnioski te miały istotne znaczenie dla sprawy, a to m.in. przesłuchania powoda, jak i zgłoszonych wezwań kierowanych do pozwanego, innych dowodów z dokumentów, co do prowadziło do braku rozpatrzenia istoty sprawy, a co doprowadziło do przedwczesnego oddalenia powództwa w oparciu o niezasadny zarzut prekluzji,

9.art 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w przypadku gdy istniały przesłanki do nieobciążania strony rzeczonymi kosztami.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,
2. ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku, wraz z rozpoznaniem postanowień o oddaleniu wniosków dowodowych powoda,
3. zasądzenie od pozwanego, na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest w całości uzasadniona.

Przyczyną uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji było nierozpoznanie istoty sprawy. Sąd Okręgowy oddalił bowiem powództwo, uznając że roszczenia dochodzone pozwem wygasły na skutek upływu terminu zawitego. Jednak powyższe ustalenie ostatecznie może okazać się wadliwe przede

wszystkim na skutek bezzasadnego nieuwzględnienia wniosku powoda o przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci korespondencji kierowanej przez M. Z. do (...)w W., dotyczącej zgłoszenia roszczeń, o których mowa w ust. 2 art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska, ewentualnie nieprzeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, ograniczonego do zeznań powoda.

Nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oznacza zaniechanie zbadania materialnej podstawy żądania albo pominięcie merytorycznych zarzutów pozwanego. Przyczyna zaniechania może wynikać z pasywności Sądu bądź z błędnej oceny przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie. Błędna ocena w tym przedmiocie odnosi się przede wszystkim do sytuacji, gdy Sąd I instancji nieprawidłowo przyjął istnienie przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie, co w konsekwencji doprowadziło do niezbadania materialnej podstawy żądania. Należy jednak podkreślić, że niewyczerpanie oferowanych przez stronę dowodów także może stanowić nierozpoznanie istoty sprawy, zwłaszcza jeżeli zmierzały one do wykazania przez pozwanego przesłanki unicestwiającej roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2016 r., II CZ 115/16, LEX nr 2159095) lub przeciwnie do wykazania przez powoda, w kontekście zarzutów strony pozwanej, że przesłanka ta nie zachodzi.

Uznając za zasadny zarzut nierozpoznania istoty sprawy, za zbędne uznał Sąd Apelacyjny prowadzenie postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym, mając na uwadze, że w konstrukcji prawnej rozpoznawania sprawy przez Sąd II instancji w wyniku wniesienia apelacji przez stronę lub strony postępowania, w polskiej procedurze cywilnej chodzi o skontrolowanie prawidłowości rozstrzygnięcia sprawy przez Sąd I instancji i jeżeli to potrzebne – przeprowadzenie pełnego postępowania dowodowego, a następnie wydanie orzeczenia merytorycznego. Jest to realizacja zasady pełnej apelacji. Jednakże takie spojrzenie na rolę Sądu, rozpoznającego apelację, nie może prowadzić do zastąpienia przez Sąd II instancji Sądu I instancji w takim zakresie, w jakim rozstrzygnięcie sprawy staje się w rezultacie jednoinstancyjne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja, II CZ 8/14, Lex nr 1483949). Możliwość uzupełnienia postępowania dowodowego w postępowaniu drugoinstancyjnym, (także w modelu apelacji pełnej), nie może zastąpić obowiązku przeprowadzenia przez Sąd I instancji postępowania dowodowego w zakresie niezbędnym do prawidłowego ustalenia podstawy faktycznej orzeczenia oraz rozważenia całego zebranego materiału, bez pomijania jakiegokolwiek jego części, z uwagi na powstanie niebezpieczeństwa jednoinstancyjnego rozpoznania sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2015 r., III SZ 1/15, Lex nr 1710370

Należy przyznać rację skarżącemu, iż w świetle art. 207 § 6 k.p.c. nie było podstaw do odmowy wyrażenia przez Sąd powodowi zgody na złożenie w dniu 9 października 2014 r. pisma przygotowawczego, zawierającego wnioski dowodowe, o których jedynie wspomniano w złożonym w tym dniu załączniku do protokołu rozprawy. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na dwie istotne okoliczności. Po pierwsze - pełnomocnik powoda, kwestionując postanowienie o odmowie wyrażenia zgody na złożenie pisma procesowego, zawierającego wnioski dowodowe, złożył na podstawie art. 162 k.p.c. zastrzeżenie, a fakt, iż jego pismo zawierało właśnie wnioski o przeprowadzenie dowodu z załączonych do niego kopii dokumentów w postaci korespondencji kierowanej przez powoda do pozwanego, wynika z treści protokołu rozprawy k.255, w którym odnotowano wypowiedź pełnomocnika o „zgłoszeniu nowych dowodów”, jakich przeprowadzenie, w jego ocenie, nie spowoduje zwłoki w postępowaniu. Po drugie Sąd Okręgowy, nie wyrażając zgody na złożenie pisma procesowego, równocześnie odroczył rozprawę bez terminu, nakazując przedstawienie akt Przewodniczącej Wydziału.

Zgodnie z treścią art. 207 § 3 k.p.c. w toku sprawy złożenie pism przygotowawczych następuje tylko wtedy, gdy Sąd tak postanowi, chyba że pismo obejmuje wyłącznie wniosek o przeprowadzenie dowodu, przy czym stosownie do § 6 tego artykułu Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w kontekście powyższych regulacji, należy odróżnić dwa, wprawdzie pozostające ze sobą w związku, ale równocześnie odrębne zagadnienia, tj. prawo złożenia pisma procesowego, zawierającego wnioski dowodowe i uprawnienie Sądu uznania tych wniosków za spóźnione.

Strona może w postępowaniu złożyć pismo obejmujące wnioski dowodowe bez stosownego zezwolenia Sądu w każdym czasie (tj. nie narażając się na zwrot pisma), zaś to czy wnioski te będą przez Sąd uwzględnione zależy od wystąpienia przesłanek, o których mowa w art. 207 § 6 k.p.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 czerwca 2014 r., I ACa 269/14, LEX nr 1483836). Przepis art. 217 k.p.c. określa czasowe ramy powoływania przez stronę okoliczności faktycznych i zgłaszania wniosków dowodowych. Co do zasady, strona może to czynić aż do zamknięcia rozprawy w I instancji. W świetle art. 207 § 6 k.p.c. pominięcie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie jest możliwe, jeżeli strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w pozwie, odpowiedzi na pozew lub dalszym piśmie przygotowawczym bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Wypadki, uzasadniające uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów, są więc analogiczne, jak w art. 217 § 2 k.p.c., co wiąże się z faktem, że komentowana regulacja stanowi w istocie rozwinięcie tego przepisu. Dotyczy to także twierdzeń i dowodów, które powinny być zgłoszone w pozwie, w odpowiedzi na pozew, w dalszych pismach przygotowawczych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 27 lutego 2015 r., I ACa 909/14, LEX nr 1733714).

Dla wykazania, że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w postępowaniu, wystarczające jest uprawdopodobnienie przez stronę, że zwłoka nie nastąpi. Z kolei uprawdopodobnienie braku zwłoki w dalszym postępowaniu umożliwia Sądowi uwzględnienie wniosków dowodowych formalnie spóźnionych (złożonych przez stronę z naruszeniem norm prawa procesowego) (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 7 czerwca 2016 r., I ACa 3/16, LEX nr 2121866).

Okoliczność braku zwłoki powinna wynikać z przekonania Sądu opartego na ocenie zgromadzonego już materiału procesowego i proporcji, w jakiej materiał spóźniony pozostaje do dowodów już zebranych w sprawie, a także znaczenia tego spóźnionego materiału dla rozstrzygnięcia sprawy.

Rodzaj złożonego przez powoda środka dowodowego (dokumenty), okoliczność, iż dotyczył on podstawowej okoliczności w kontekście zagadnienia (zachowanie terminu zawitego), którego rozstrzygnięcie legło u podstaw wydania wyroku oddalającego powództwo, fakt, iż okoliczność zgłaszania roszczeń przez powoda pozwanemu, została potwierdzona co do zasady zgromadzonym uprzednio, i to w tym samym dniu, materiałem procesowym (zeznaniami świadka K. Z. (2) k.255-256), a przede wszystkim odroczenie z innych przyczyn rozprawy w dniu, gdy pełnomocnik powoda podjął próbę zgłoszenia nowych dowodów, uprawdopodobniają – w rozumieniu art. 207 § 6 k.p.c. – w stopniu wystarczającym okoliczność, iż uwzględnienie tych dowodów nie spowodowałoby zwłoki w postępowaniu.

Wadliwość podjętej przez Sąd Okręgowy, w dniu 9 października 2014 r., decyzji mogła, a co więcej powinna, zostać sanowana na rozprawie w dniu 5 marca 2015 r., (art. 240 § 1 k.p.c. i art. 241 k.p.c. w zw. z art. 207 § 3 k.p.c. w zw. z art. 207 § 6 k.p.c.), do czego jednak nie doszło. Co więcej podczas rozprawy w tym dniu Sąd Okręgowy oddalił, zawarty już w pozwie, wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań powoda w charakterze strony, m.in. na okoliczność doznanej szkody, ale na rozprawie pełnomocnik zmienił tezę dowodową k.297, obejmując nią wyraźnie kwestię zgłoszenia przez M. Z., roszczeń pozwanemu. Dowód z przesłuchania stron ma charakter subsydiarny, co oznacza, iż Sąd jest zobligowany do zarządzenia przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron w celu wyjaśnienia – dotychczas niewyjaśnionych - faktów istotnych dla rozstrzygnięcia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1997 r., II CKN 457/97, Legalis nr 31895). Fakty dotyczące zgłoszenia roszczeń przez powoda pozwanemu, w kontekście zeznań świadka K. Z. (2), nie zostały wyjaśnione. Wskazać należy również, iż pełnomocnik powoda złożył, na podstawie art. 162 k.p.c., zastrzeżenie do protokołu rozprawy, kwestionując prawidłowość decyzji Sądu o oddaleniu wniosku o przesłuchanie powoda.

Powyższe uchybienia, co do których skarżący w związku ze złożeniem zastrzeżeń do protokołu rozprawy (art. 162 k.p.c.), nie utracił prawa do skutecznego powoływania się na nie w postępowaniu apelacyjnym, mogły mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż nie można wykluczyć, iż przy pomocy tych środków dowodowych apelujący byłby w stanie wykazać okoliczność zgłoszenia pozwanemu roszczeń w terminie zawitym.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uwzględnił apelację powoda i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności przeprowadzi dowód z dokumentów, zgłoszony na rozprawie w dniu 9 października 2014 r. oraz ponowiony w dniu 5 marca 2015 r. (a następnie w postępowaniu apelacyjnym). Dopiero po przeprowadzeniu tego dowodu, mając na uwadze wyniki postępowania dowodowego i aktualny stan sprawy, podejmie dalsze czynności procesowe, a w szczególności rozważy, czy zachodzą przesłanki ustawowe do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, ograniczonego do zeznań powoda. Jeżeli uzna, że termin zawity do dochodzenia roszczeń, w związku z wejściem w życie rozporządzenia nr (...) Wojewody (...), nie upłynął bezskutecznie, to dokona oceny roszczeń powoda w kontekście przesłanek odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 22 listopada 2016 r., III CZP 62/16, Legalis nr 1532498, że rozporządzenie nr (...) Wojewody (...) obowiązywało do dnia wejścia w życie uchwały nr(...), w pełni przyłączając się do argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu przedmiotowej uchwały, której przytaczanie uznaje za niecelowe.

Na obecnym etapie rozpoznania sprawy, do czasu ewentualnego prawidłowego rozstrzygnięcia, że brak jest podstaw do uwzględnienia roszczeń powoda na podstawie art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska, za zbędne należy uznać szczegółowe rozważanie innych podstaw prawnych odpowiedzialności pozwanego, w tym także odpowiedzialności związanej z wejściem w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. Jeżeli po uzupełnieniu postępowania dowodowego Sąd Okręgowy uzna, iż wejście w życie rozporządzenia nr (...) Wojewody (...) z dnia 7 sierpnia 2007 r. nie uzasadnia odpowiedzialności pozwanego wobec powoda na podstawie art. 129 ustawy - Prawo ochrony środowiska, to dopiero wtedy oceni czy zachodzą przesłanki tej odpowiedzialności, ale w związku z wejściem w życie uchwały nr (...), mając na uwadze stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 lutego 2017 r., III CZP 114/15. Legalis nr 1558589, że właściciel nieruchomości, który w okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie uchwały nr (...) Sejmiku Województwa (...) z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla (...) im. (...) w W. (Dz.Urz. Województwa (...) nr 128, poz. 4086) wystąpił z roszczeniem przewidzianym w art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 672 ze zm.), może domagać się naprawienia szkody spowodowanej ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości wynikającym wyłącznie z tej uchwały.

Natomiast przy ewentualnym rozważaniu odpowiedzialności pozwanego na podstawie art. 435 k.c. Sąd Okręgowy oceni także zasadność wyrażanego w judykaturze (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r. III CZP 128/09, LEX nr 578138), poglądu dopuszczającego co do zasady taką możliwość w przypadku szkody na mieniu w zakresie, w jakim ochrony mienia nie wyłączyło ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania. Oceniając powyższą kwestię, nie pominie regulacji z art. 324 ustawy – Prawo ochrony środowiska.

Joanna Staszewska Edyta Jefimko Jerzy Paszkowski